

УДК 347.191:347.73

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.50>

СТРОКИ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК ГАРАНТІЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Янчак П.О.,

Львівський національний університет імені Івана Франка

Янчак П.О. Строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції як гарантія дотримання прав суб'єктів господарювання.

Вказується, часові межі розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції мають таке ж значення, що й інститут позовної давності в цивільному праві.

У публікації досліджено зміни до антимонопольного законодавства в частині доповнення положень Закону України «Про захист економічної конкуренції» статтею 37-1 «Строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції», а також роль Верховного Суду в забезпеченні сталої і єдиної судової практики із вказаного питання. Проаналізовано проблемні питання застосування статті 37-1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ретроспективно, а також висновки Верховного Суду, наведені в постанові від 14.05.2024 у справі № 910/19008/21, яка стала вирішальною для правозастосування й розпочала етап формування судової практики, яка може забезпечити баланс між інтересами держави в особі Антимонопольного комітету України та правами суб'єктів господарювання. Проаналізовано подальшу судову практику касаційного суду, що стосується дотримання строків розгляду справ у контексті законодавчих новел, запроваджених Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення діяльності Антимонопольного комітету України». Здійснено порівняння інституту строку давності при притягненні до кримінальної відповідальності та інституту строку давності притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Акцентовано на механізмі, який передбачений статтею 11 Господарського процесуального кодексу України і дає змогу судам спрямувати судову практику в напрямку, що, на їхню думку, відповідає Конституції України. Зроблено висновок про те, що строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції є процесуальною гарантією дотримання прав суб'єктів господарювання. Вироблення єдиних підходів до правозастосування в нових умовах, що враховують європейські стандарти і принцип правової визначеності, впливає на дисципліну учасників, покладає на державний орган обов'язок діяти вчасно і в належний спосіб.

Ключові слова: права людини, права суб'єктів господарювання, гарантії, строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, перебіг строку, Антимонопольний комітет України, поведінка сторін антимонопольної справи, тривалість розгляду.

Yanchak P.O. Time limits for considering cases of violation of the legislation on the protection of economic competition as a guarantee of observance of the rights of business entities.

It is indicated that the time limits for considering cases of violation of the legislation on the protection of economic competition have the same meaning as the institution of limitation of actions in civil law.

The publication examines changes to the antimonopoly legislation in terms of supplementing the provisions of the Law of Ukraine “On Protection of Economic Competition” with Article 37-1 “Time limits for considering cases of violation of the legislation on the protection of economic competition”, as well as the role of the Supreme Court in ensuring consistent and uniform judicial practice on this issue. The problematic issues of the application of Article 37-1 of the Law of Ukraine “On Protection of Economic Competition” retrospectively were analyzed, as well as the conclusions of the Supreme Court, given in the resolution of 05/14/2024 in case No. 910/19008/21, which became decisive for law enforcement and began the stage of forming judicial practice that can ensure a balance between the interests of the state represented by the Antimonopoly Committee of Ukraine and the rights of

business entities. The subsequent judicial practice of the Court of Cassation was analyzed, concerning compliance with the deadlines for considering cases in the context of legislative amendments introduced by the Law “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Improving the Activities of the Antimonopoly Committee of Ukraine”. A comparison was made of the institution of the statute of limitations for bringing to criminal liability and the institution of the statute of limitations for bringing to liability for violations of the legislation on protection of economic competition. The emphasis is on the mechanism provided for in Article 11 of the Economic Procedural Code of Ukraine and allows courts to direct judicial practice in a direction that, in their opinion, corresponds to the Constitution of Ukraine. It is concluded that the terms of consideration of cases of violation of the legislation on the protection of economic competition are a procedural guarantee of observance of the rights of business entities. The development of unified approaches to law enforcement in the new conditions, taking into account European standards and the principle of legal certainty, affects the discipline of participants, imposes on the state body the obligation to act in a timely and appropriate manner.

Key words: human rights, rights of business entities, guarantees, terms of consideration of cases of violation of the legislation on the protection of economic competition, expiration of the term, Antimonopoly Committee of Ukraine, behavior of the parties to the antimonopoly case, duration of consideration.

Актуальність проблеми дослідження. Строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції відіграють таку ж роль, як, наприклад, позовна давність у цивільному праві. Існування будь-якого правового спору супроводжується невизначеністю у правовідносинах у разі відсутності чітких строків розгляду. І лише з ухваленням остаточного рішення та його виконанням усувається правова невизначеність. Запровадження законодавчого поняття строків розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції зумовлює потребу у з’ясуванні суті цього поняття і його тлумачення судами в контексті правовідносин, що існували до його запровадження.

Окрім того, дослідження призначення строків розгляду справ органами Антимонопольного комітету України має важливий практичний вимір. Адже вироблення єдиних підходів до правозастосування в нових умовах, що враховують європейські стандарти і принцип правової визначеності, впливає на дисципліну учасників, покладає на державний орган обов’язок діяти вчасно і в належний спосіб.

Ступінь наукової розробки проблеми. Окремі аспекти антимонопольної реформи розглянуто в наукових працях М. Сус, Т. Бабкової, В. Ліпинського, І. Тесленко, І. Сквірського, а також судді Східного апеляційного господарського суду Д. Попкова. Окрім того, Антимонопольний комітет України у співпраці з проектами ЄС, як-от COMPASA, кількаразово публікував інформаційні матеріали, що пояснюють ключові зміни до антимонопольного законодавства, внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення діяльності Антимонопольного комітету України». Більшість цих досліджень спрямована на вивчення загальних аспектів законодавчих змін. Проте вони не враховують законодавчих змін, які відбулися у зв’язку з доповненнями положень Закону України «Про захист економічної конкуренції» статтею 37-1 «Строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції». Необхідність встановлення строків розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції було аргументовано ще 2015 року в науковій праці С. В. Шкляр. Попри існуючі напрацювання вченими та наявні тенденції судової практики у сфері захисту економічної конкуренції, наразі немає детальних наукових досліджень практичного застосування статті 37-1, зокрема ретроспективно, що й зумовлює актуальність теми цієї статті.

Мета статті – надати оцінку актуальним змінам до антимонопольного законодавства України; висвітлити проблеми, які виникають при застосуванні строків розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції на практиці та проаналізувати висновки касаційного суду із вказаного питання.

Виклад матеріалу. Передусім зазначимо, що статтею 42 Конституції України гарантовано захист конкуренції в підприємницькій діяльності і заборонено обмеження конкуренції, зловживання монопольним становищем та недобросовісну конкуренцію. Також, статтею 92 Конституції України встановлено, що правила конкуренції та норми антимонопольного регулювання визначаються виключно законами України. У 2023 році внесено важливі зміни до антимонопольного

законодавства, пов'язані з імплементацією в національне законодавство правил, принципів і судових рішень Європейського Союзу (*acquis EC*), до яких долучилася Україна, підписавши Угоду про асоціацію. У світлі ухвалення 09.08.2023 Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення діяльності Антимонопольного комітету України» (далі – Закон № 3295-IX) [1], розпочато довгоочікувану реформу конкурентного законодавства України.

Як слушно наголошує В. Ліпинський, «передбачений законодавством України порядок розслідування та розгляду справ про порушення законодавства про захист конкуренції значною мірою узгоджується з найкращими міжнародними стандартами» [2]. Загальною метою Закону № 3295-IX є наближення підходів до застосування українського антимонопольного законодавства до підходів, які використовують у Європейському Союзі, щоб у такий спосіб підвищити ефективність застосування українського законодавства.

Нарешті поставлено крапку в питанні строків розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Так, розглядуваним Законом внесено зміни до Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон № 2210) [3] та доповнено його положення статтею 37-1 «Строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції». Відповідно до наведеної норми: справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції розглядаються органами Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) протягом розумного строку, але не більше як три роки з дня прийняття розпорядження про початок розгляду справи, якщо інше не передбачено цим Законом (частина перша цієї статті). За наявності обґрунтованих підстав, що перешкоджають розгляду справи у строк, визначений частиною першою цієї статті, органи АМКУ можуть продовжити цей строк, але не більше ніж на два роки, про що письмово повідомляються особи, які беруть участь у справі (частина друга цієї статті). До строку розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не зараховується час зупинення розгляду справи відповідно до частини другої статті 38 цього Закону (частина третя цієї статті). Якщо протягом граничних строків розгляду справи, передбачених частинами першою та другою цієї статті, органом АМКУ рішення не прийнято, справа підлягає закриттю на підставі абзацу сьомого частини першої статті 49 цього Закону (частина четверта цієї статті).

У зв'язку із цією новелою виникає низка питань.

Варто зазначити, що Законом № 3295-IX не встановлено зворотну дію в часі його норм. Своєю чергою, ні Законом № 2210, ані Правилами розгляду заяв і справ порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженими розпорядженням АМКУ від 19.04.1994 № 5 [4], не було визначено строків, які встановлюють тривалість розслідування антимонопольної справи з моменту його початку та до винесення відповідного рішення.

Прогалина в законодавчому регулюванні строків розгляду справ, що існувала до 1 січня 2024 року (дата набрання чинності змін), призводила до надмірно тривалого (понад три роки) розгляду справ органами АМКУ, іноді це могло бути і шість, і навіть дев'ять років.

Доречно додати, що відповідно до пункту 2 частини 8 статті 105 Закону України «Про електронні комунікації» [5], для забезпечення правильності виставлення рахунків за надані електронні комунікаційні послуги постачальники таких послуг повинні зберігати записи про надані електронні комунікаційні послуги протягом строку позовної давності, визначеного законом. Загальна позовна давність у цивільному праві України встановлюється тривалістю у три роки.

Отже, розгляд Антимонопольним комітетом України антимонопольної справи протягом тривалого часу (більш ніж три роки) позбавляє учасника такої справи належного захисту, з огляду на втрату можливості надавати докази, які можуть втратити достовірність і повноту з плином часу.

Крапку в цьому питанні поставив Верховний Суд у постанові від 14.05.2024 у справі № 910/19008/21 [6]. Касаційний суд наголосив, що законодавче регулювання не є і не може бути всеосяжним за формою і змістом. Тож під час здійснення органом своїх повноважень наявність у нього певної міри розсуду є допустимою й належною. Попри це, межі дискреційних повноважень такого органу не можуть бути неоглядними. Міра такого розсуду повинна бути мінімально достатньою, зокрема для того, щоб уникнути порушення нормативно-правових приписів та запобігти зловживанням. Верховний Суд у питанні щодо тривалості розслідування в антимонопольній справі з моменту його початку до винесення відповідного рішення АМКУ дійшов висновку, що, з огляду на положення Закону № 3659-XII, хоч у Законі № 2210 нормативно не встановлено строків

розгляду і прийняття відповідного рішення, це ще не значить, що такий розгляд може бути безмежним, безкінечним, тобто тривати невинновдано довго.

Стисло розгляньмо висновки Верховного Суду в постанові від 14.05.2024 у справі № 910/19008/21:

1) положення частини 2 статті 42 Закону № 2210-III визначають, що перебіг строку давності зупиняється на час розгляду органом антимонопольного комітету антимонопольної справи, водночас наведені положення ніяким чином:

не скасовують, підмінюють та/або продовжують строки, визначені у частині 1 цієї статті (суб'єкт господарювання не може бути притягнений до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, якщо минув строк давності притягнення до відповідальності; строк давності притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції становить п'ять років з дня вчинення порушення, а в разі триваючого порушення – з дня закінчення вчинення порушення);

не наділяють правом органи АМКУ щодо притягнення суб'єкта господарювання до відповідальності за порушення конкурентного законодавства поза межами, визначеними у частині 1 статті 42 Закону № 2210-III;

2) у вирішенні питання про дотримання АМКУ строків давності притягнення суб'єкта господарювання до відповідальності у тлумаченні «розгляду органами Антимонопольного комітету України справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції» першочергове значення має саме сутнісний зміст поняття «розгляд справи», тобто вчинення органом АМКУ всіх необхідних процесуальних дій, направлених на збір доказів, які підтверджують обставини інкримінованого суб'єктові господарювання порушення конкурентного законодавства та вчинення всіх необхідних, передбачених Законом дій задля встановлення обставин такого порушення і, відповідно, ухвалення рішення щодо наявності / відсутності підстав для притягнення цього суб'єкта до відповідальності;

3) у вирішенні спору про наявність / відсутність підстав для визнання недійсним рішення АМКУ та застосування положень статті 59 Закону № 2210-III у сукупності, зокрема з положеннями частини 2 статті 42 цього Закону *важливим є застосування положень частин 1 і 2 статті 42 Закону № 2210-III в сукупності та дотримання АМКУ строків давності, встановлених у цій статті;*

4) у разі, якщо господарські суди під час розгляду справи встановлять обставини саме щодо бездіяльності органів АМКУ, яка полягає у зволіканні щодо ухвалення рішення за наслідками розгляду антимонопольної справи, *у межах строків притягнення до відповідальності, які встановлені у статті 42 Закону № 2210-III, за відсутності об'єктивних і поважних причин, що пов'язані безпосередньо з розглядом справи (складність справи / поведінка сторін антимонопольної справи / дії або бездіяльність відповідних державних органів), бездіяльність органу АМКУ не може визнаватися такою, що узгоджується з положеннями статті 59 Закону № 2210-III.*

Верховний Суд у постанові від 17.04.2025 у справі № 922/3008/24 [7] зазначив про необхідність дослідження й надання оцінки судом оспорюваного рішення антимонопольного комітету на предмет дотримання антимонопольним органом строків притягнення позивача до відповідальності з урахуванням встановлених обставин закінчення позивачем порушення й ухвалення Антимонопольним комітетом стосовно нього рішення, тобто чи відповідає оспорюване в частині рішення АМКУ приписам частини 1 статті 42 Закону № 2210-III, ураховуючи також і те, що розгляд антимонопольної справи завершився після кількарічного строку розслідування з огляду на висновки Верховного Суду в постанові від 14.05.2024 у справі № 910/19008/21 щодо питання комплексного застосування частин 1 і 2 статті 42 Закону № 2210-III.

Верховний Суд у постанові від 06.05.2025 у справі № 910/9652/24 [8] зазначив про необхідність здійснення перевірки доводів та аргументів сторони щодо застосування статті 37-1 Закону ретроспективного на підставі статті 58 Конституції України [9], зокрема щодо тривалості розгляду антимонопольної справи, що є вагомим (визначальним) аргументом для вирішення справи.

У всіх означених вище постановах Верховний Суд, вирішуючи питання щодо тривалості розслідування в антимонопольній справі з моменту його початку до винесення відповідного рішення АМКУ, вказував на те, що через відсутність нормативно запроваджених у Законі України «Про захист економічної конкуренції» строків розгляду і прийняття відповідного рішення судам означену

норму слід застосовувати ретроспективно згідно зі статтею 58 Конституції України, як нормою прямої дії, оскільки таке застосування *призводить до закриття справи та звільнення позивача від відповідальності*. Суд зазначив, що у вирішенні питання прийнятності / неприйнятності тривалості розгляду антимонопольної справи підлягають *з'ясуванню всі істотні обставини спору*, зокрема питання, чи вплинув строк від початку розслідування справи і до прийняття рішення АМКУ на права позивача (майнові також), а також інші об'єктивні підстави й чинники, які могли вплинути на тривалість розслідування.

Відтак зроблено висновок, що розслідування можуть проводитися з прийнятною тривалістю, проте загальна тривалість має відповідати і принципу верховенства права, як одному з основних принципів демократичного суспільства, гарантованих Конституцією України, і принципу «належного урядування».

Щодо вказаного питання, то хочемо провести аналогію щодо строків давності при притягненні до кримінальної відповідальності. У статті 49 Кримінального кодексу України [10] передбачено, що строки давності притягнення до кримінальної відповідальності зупиняються, якщо особа ухилилася від досудового розслідування або суду. Отже, саме дії особи, щодо якої здійснюється розслідування, можуть мати негативні правові наслідки для неї у формі зупинення строків давності.

Натомість у Законі України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що строки давності зупиняються саме через дії АМКУ, який до внесення змін (доповнення закону статтею 37-1) був взагалі необмежений у строках розгляду антимонопольної справи.

Зазначене є, очевидно, несумісним зі справедливістю як властивістю права, що вимагає співмірності юридичних наслідків протиправних дій АМКУ щодо свавільного затягування тривалості розгляду справи та очікування суб'єкта, щодо якого проводиться розслідування, і прийняття остаточного рішення.

Вважаємо, що саме через такі випадки несумлінного розгляду АМКУ справ, надмірного затягування з ухваленням рішення, що негативно вплинуло на права суб'єкта, щодо якого проводилося розслідування, законодавець і вніс зміни до Закону України «Про захист економічної конкуренції», доповнивши його статтею 37-1, яка встановлює строк у три роки для розгляду справ, а саме збору й аналізу документів. Отже, законодавець визначив трирічний строк, що є аналогічним строком загальної позовної давності, як достатній для проведення АМКУ розслідування, що може вважатись розумним і необхідним.

Окрім того, визначальне місце в системі принципів правотворчості належить принципу гуманізму, втілення у правотворчу практику якого пов'язано з основними вимогами формування й розвитку громадянського суспільства, правової держави, а також ефективного функціонування всієї правової системи, оскільки він відіграє важливу роль у системі основоположних принципів права й забезпечує системний взаємозв'язок між ними.

На переконання Великої Палати Верховного Суду (постанова від 02.02.2023 у справі № 735/1121/20, у якій розглядали питання тлумачення змісту частини 2 статті 49 Кримінального кодексу України (звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності)) [11], реалізація принципу гуманізму під час тлумачення й застосування конкретного положення закону про кримінальну відповідальність здійснюється за правилом: якщо відповідне положення містить елемент невизначеності і вона не може бути усунута з огляду на інші конкретні чи загальні положення, то таке положення має застосовуватися за найбільш сприятливим для особи варіантом з усіх можливих.

Так, суспільні відносини є мінливими, тому для їх ефективного правового регулювання необхідне якісне і своєчасне правове забезпечення. У випадках, коли законодавство містить суперечності або прогалини, судова практика вимагає від судів прямого застосування конституційних приписів. Це дає змогу не тільки вирішити спір, а й не застосовувати ті норми закону, які суперечать Конституції в конкретній справі.

Відповідно до положень частини 6 статті 11 Господарського процесуального кодексу України [12], якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії. У такому разі суд після ухвалення рішення у справі звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, вирішення питання про конституційність якого належить до юрисдикції Конституційного Суду України.

Отже, суд, що розглядає справу, має витлумачити акт у такий спосіб, щоб узгодити його з Конституцією України, а в разі суперечності, яку в жодний спосіб не вдається узгодити з Конституцією України, – відмовлятися від його застосування й застосовувати норми Конституції як норми прямої дії. А тому дотримання строків розгляду справ органами Антимонопольного комітету України, зокрема в контексті новел законодавства, запроваджених Законом № 3295-IX, потрібно інтерпретувати в контексті статті 58 Конституції України. На цій підставі можна зробити висновок, що господарський суд не може застосовувати положення частини 2 статті 42 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ігноруючи строки, визначені в першій частині цієї статті.

Висновки. Україна зобов'язалася наблизити конкурентне законодавство і практику його застосування до *acquis* ЄС. Очевидно, що законодавці 2023 року зробили важливі кроки на шляху до його вдосконалення, прийнявши Закон № 3295-IX. Застосування цих новел породжує виклики для судової системи в контексті формування нової правозастосовної практики. Сьогодні суди відзначають, що надмірна тривалість розгляду справи може позбавити учасників належного захисту, оскільки докази можуть втрачати свою достовірність і повноту з часом. Хоча стаття 37-1 «Строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції» не має зворотної дії, її зміст узгоджується з конституційними принципами юридичної визначеності, недопущення свавілля і розумності строків. Адже принцип належного урядування покладає обов'язок на орган діяти вчасно і в належний спосіб, який визначений законодавством.

Проаналізовані зміни в чинному законодавстві України повинні застосовуватися так, щоб не погіршувати становища сторін у справах, розгляд яких уже триває, а сам підхід Антимонопольного комітету України щодо строків повинен відповідати принципам правової визначеності, верховенству права і справедливості. Та все-таки потрібно виробити єдині підходи до правозастосування, що враховували б європейські стандарти у цій сфері. Результатом дослідження стали висновки про те, що строки розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції є процесуальною гарантією дотримання прав суб'єктів господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України : Закон України від 09.08.2023 № 3295-IX. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3295-20#Text> (дата звернення 05.08.2025).
2. Ліпінський В.В., Сківський І.О. Проведення у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції: правова основа та шляхи її тлумачення для її наближення до найкращих міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. Вип. 68. С. 167–173. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/03/30.pdf> (дата звернення 05.08.2025).
3. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/2210-14?lang=uk#Text> (дата звернення 05.08.2025).
4. Правила розгляду заяв і справ порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердж. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-94#Text> (дата звернення 05.08.2025).
5. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text> (дата звернення 05.08.2025).
6. Постанова Верховного Суду від 14.05.2024 у справі № 910/19008/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119069643> (дата звернення: 05.08.2025).
7. Постанова Верховного Суду від 17.04.2025 у справі № 922/3008/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126716227> (дата звернення 05.08.2025).

8. Постанова Верховного Суду від 06.05.2025 у справі № 910/9652/24. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127184509> (дата звернення 05.08.2025).
9. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 05.08.2025).
10. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-ІІІ. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 05.08.2025).
11. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 02.02.2023 у справі № 735/1121/20. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108960086> (дата звернення 05.08.2025).
12. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 05.08.2025).